

nium Ecclesiarum procuracionem : novit enim hoc a suo longe remotum officio, nec usurpare sibi præsumit, a quo se procul abesse non ignorat. Cui Accio, cum contra regulas ecclesiasticas deprehensus fuisset egisse, quod sibi nulla ratio justa facere concessisset, Felix episcopus Ecclesiæ sanctæ catholicæ urbis Romæ, sic scribit (*Epist. 6*) : « Multarum transgressionum reperiris obnoxius, et in venerabilis concilii Nicæni contumelia sæpe versatus, alienarum tibi provinciarum jura temerarie vindicasti. Hæreticos et perversores, atque ab hæreticis ordinatos, et quos ipse damnaveras, atque ab apostolica sede petisti damnari, non modo communioni tuæ recipiendos putasti; verum etiam Ecclesiis aliis, quod nec de catholicis fieri poterat, præsidere fecisti, atque honoribus, quod non merebantur, auxisti. » Et cum multa de transgressionibus illius scripsisset, in conclusione sic intulit : « Habe ergo cum his quos libenter amplecteris, portionem, et sententia præsentis, quam per tuæ tibi direximus Ecclesiæ defensore, sacerdotali honore, et communione catho-

lica, necnon etiam a fidelium numero segregatus, sublatum tibi nomen et munus ministerii sacerdotalis agnosce, Spiritus sancti judicio, et apostolica per nos auctoritate damnatus, nec jam anathematis vinculis exuendus. » Num modo convincitur Romanus pontifex patriarchæ Constantinopolitano subjectus, per quem de suis transgressionibus non leviter redarguitur, et anathematis sententia condemnatur? Inmensum fiet si cuncta congerimus, quibus Romanus pontifex approbatur Constantinopolitano pontifici fore prælatus. Sed sufficiant quæ posita sunt, quibus evidenter ostensum est Constantinopolitanum patriarcham Ecclesiis Christi nullatenus omnibus præferendum, sed sui mensura honoris esse debere contentum; ne contra Nicæni concilii decreta faciens, honoris proprii damna sustineat.

Egimus velut potuimus, respondentes ad ea quæ nobis scripta misistis. Quæ si placuerint, Deo gratias agimus : sin vero displicuerint, vestræ correctionis censuram præstolamur.

(*Epistolam de Cynocephalis Vide ad calcem vol.*)

*Godeschalvus* ANNO DOMINI DCCCLXVIII.

# GOTTESCHALCUS

ORBACENSIS MONACHUS.

## NOTITIA HISTORICA IN GOTTESCHALCUM.

(Apud Fabricium, Bibl. med. et inf. Lat.)

Inter Walafridi Strabi poemata legitur carmen ad *Gotteschalcum* monachum, qui et *Fulgentius*, tom. XV Bibliothecæ Patrum Lugdunensis, pag. 232. Hic est nominatissimus ille Gotteschalvus, ordinis Benedictini monachus, *Orbacensis* in diocesi Suessionensi, qui ob acris motas de *Prædestinatione* controversias condemnatus in synodo Moguntina anno 848, et conventu Carisiacensi anno 849, inclususque in cœnobio Altivillarensi, post viginti amplius annorum custodiam, obiit circa annum 870. Durius cum Gotteschalco actum ab Hinemaro Rhemensi (a), Rabano Mauro, Amolone sive Amalario Lugdunensi, Joanne Scoto, cæterisque ejus adversariis, non obscure queritur Florus contra Joannem Scotum et Remigium Lugdunensis in libro Ecclesiæ Lugdunensis nomine scripto de tribus Epistolis, qui exstat tomo XV Bibliothecæ Patrum Lugdunensis, p. 666 seq. Prudentius Tricassinus, Ratramnus sive Bertrannus Cor-

beiensis, etc. Neque ultra Augustini sententiam processisse (b) Gotthescalcum contendit Jacobus Usse-rius in Gotteschalci et Prædestinationis controversiæ Historia, post editionem Dublinensem 1631, 4<sup>o</sup> recusa Hanovix, 1662, 8, ad hujus calcem duas Gotteschalci *Confessiones* publicavit, unam breviorē, et alteram longiorē. In utraque præscientiam divinam a decreto divino non patitur dividi : in utraque identidem ad Augustinum et Fulgentium (c) Ruspensem provocat, et de sententia sua tam firmiter profitetur se esse persuasum, ut pag. 345 affirmet se, si posset fieri, *millies potius pro veritate optare occumbere, quam semel (quod absit) cuilibet secus loquenti, cedendo succumbere*. Et p. 353, ab ipsa Veritate edoctum et gratis ab ea pieque satis afflatum, animacum, armatum, misericorditerque simul ac mirabiliter adjutum et tutum, fretum et fulcrum, fideliter illi credere, fortiter tenere, veraciter patienterque defendere, et

(a) Vide Bulæum, hist. Academiæ Pariensis, tom. I, pag. 173 seq. *Summarische Nachrichten von der Thomasischen Bibliothec*, tom. I, pag. 681. seq., 734. seq.

(b) Non plane Usse-rius hoc persuasit Vossio, cui librum suum dedicaverat. Vide Vossii epist. 156, qua Usse-rius gratias agit, et epist. 158, ad Gulielmum Laudum, episcopum Londinensem : nec non Grotii epist. 292, Vossii Historiæ Pelagiæ lib. vii, part. iv, tom. VI Operum, pag. 812 seq. Ad Usse-rii tamen accedunt sententiam præter Gilbertum Magninum in Vindictis prædestinationis et gratiæ et Sylloge scri-

ptorum sæc. ix de Prædestinatione et Gratia, Paris. 1650, 4<sup>o</sup>, II vol. et cardinalis Norisius, cujus synopsis historiæ Gottheschalciæ prolixi tom. IV ejus Operum, p. 681, 720, Veronæ, 1732, fol.

(c) Suspicio est ab hoc Fulgentio, ad cujus libros tam fortiter provocat, Gottheschalco *Fulgentii* hæsisse cognomentum, licet alii dicant appellatum, quod ipse præ aliis ingenio et litteris fulgere visus esset. Vide Caveum in Historia litteraria S. E. ; Casparem Sagittarium, introduct. in Hist. Eccles., tom. I, p. 970 seq.

quemcumque contraria dogmatizare cognosco, tanquam pestem fugio et tanquam hæreticum abjicio. Et pag. 354, ad Deum ipsam provocat his verbis: *Atque utinam placeret tibi, cunctipotentissime pariter ac clementissime Domine, ut sicut in te credo et spero, dato mihi gratis posse, prout jam dudum dare dignatus es, et dare quotidie dignaris etiam velle: coram undique electa populorum te timentium multitudine, presenti etiam istius regni principe (a) cum pontificum et sacerdotum, monachorumque seu canonicorum venerabili simul agmine, concederetur mihi, si secus hanc catholicæ fidei de prædestinatione tua veritatem nollent recipere, ut isto quo dicturus sum, favente tua gratia, id approbarem, cernentibus cunctis, examine: ut videlicet quatuor doliis (b) uno post unum positus, atque feruenti singillatim repletis aqua, oleo pingui et pice, et ad ultimum accenso copiosissimo igne, fieret mihi, invocato gloriosissimo nomine tuo, ad approbandam hanc fidem meam, imo fidem catholicam, in singula transire: donec te præveniente, comitante, ac subsequente, dexteramque præbente ac clementer educente valerem sospes exire, quatenus in Ecclesia tua tandem aliquando catholicæ hinc fidei claritas claresceret, et falsitas evanesceret, fidesque firmaretur, et perfidia vitaretur.*

Post Usserium, utramque Gotteschalci *Confessionem* exhibet Gilbertus Manguinus (c) Veterum sæculi IX scriptorum de Gratia et Prædestinatione tom. I, pag. 7-25. Apud eundem pag. 6, et parte II, pag. 3 seq., fragmenta ex Gotteschalci *libello de Prædestinatione* et chartula *Professionis* an. 848 Rabano Mauro oblata, quæ servavit Hincmarus Rhemensis T. I Opp., p. 25, 26, 118, 119, 211, 224, 226. Apud eundem Manguinum tom. II, pag. 54, editi sunt *Versus*, 26 hexametri Leonini ex Gotteschalci *Epistola*, quam ex Germania scripsit ad Ra-

(a) Carolo Calvo, rege Galliæ.

(b) Ad hunc locum respiciens Joannes Scotus Eri-gena cap. 3 de Prædestinatione, pag. 123, ad Gotteschalcum: *Inter illa, ut video dolia, quæ tibi præparari jubes, jam involutus suffocaris: merito quippe in oleo atque pice ardere debuisti, qui et lumen charitatis, et mysterium prædestinationis perperam docere*

A *tramnum*, monachum Corbeicensem, quos vulgaverat Sirmondus tomo I Operum Hincmari, pag. 555. Alios versus anacreonticos ex præmio ad eundem Ratramnum producit. Sirmondus ad Ennodii lib. V, ep. 7: *Age quæso, perge, Clito*, etc. Longe plures editis versus Gotteschalci a viro nescio quo docto in lucem proferendos jam pridem sperare jussit Labbeus, pag. 59 Biblioth. mss. Ex *pitacio* Gotteschalci ad quemdam monachum nonnulla profert idem Hincmarus, pag. 304, 305, et ex *Epistola ad quemdam suum complicem*, p. 226. *Epistola ad Ratramnum* in Ludovici Cellotii Historia Gotteschalci, edita Parisiis, 1655, fol., p. 415 *Schedulam* Gotteschalci, quod trina Deitas dici possit, exhibet idem Hincmarus t. I, p. 415-418, atque integro deinceps libro de non trina Deitate, sumpsit sibi oppugnandum. Ad Gotteschalci subtiliores de ratione quæ beati visuri simus Deum, quæstiones respondit Lupus Ferrariensis epistola trigesima, cui etiam librum de tribus quæstionibus vindicat Baluzius, quem alteri Lupo alii, alii Amalario maluerunt tribuere. De Gotteschalci autem causa præter Usserium, Cellotium aliosque a me laudatos adiri etiam possunt Mabillonius præfat. ad tom. III *Annal. Benedictin.*, Sirmondus in *Historia Prædestinationis* et contra Sirmondum Gilbertus Manguinus, in *historica et chronica Synopsi controversiæ Gotteschalciæ*, et disert. *historica et chronica*, in parte I tomi secundi *Scriptorum sæc. IX de Gratia et Prædestinatione*, et ex nostratibus D. Paulus Røberus, *dissertatione de erroribus Gotteschalci sæc. IX damnatis*, Witebergæ, 1646 4.

Ex historia ms. de Gotteschalci Novimonasteriensis visionibus an. 1190 excerpta edita sunt ab illustri Leibnitio tomo I *Scriptorum Brunsvicensium*, p. 870-875.

non timuisti. Propter idem insolens promissum do-liorum, acriter reprehenditur Gotteschalculus ab Hincmaro Rhemensi lib. de non trina Deitate, tomo I, pag. 436.

(c) Cætera quæ in utroque Manguini tomo exhibentur, notavit B. Thomas Ittigius libro de *Bibliothecis et Catenis Patrum*, pag. 397 seq.

## CONFESSIO GOTTESCHALCI MONACHI

POST HÆRESIM DAMNATAM. —

(Apud Manguinum, *Vindiciæ Prædest. et Gratiz*, p. 5, ex ms. Corbeiens.)

Credo et confiteor Deum omnipotentem et incom-mutabilem præscisse et prædestinasse angelos sanctos, et homines electos ad vitam gratis æternam, et ipsum diabolum caput omnium dæmoniorum cum omnibus suis apostaticis, et cum ipsis quoque hominibus reprobis, membris videlicet suis, propter præscita certissime ipsorum propria futura mala merita prædestinasse pariter per justissimum judicium suum in mortem merito sempiternam: quia sic ait ipse Dominus in Evangelio suo: *Princeps hujus mundi jam judicatus est* (Joan. XVI, 11). Quod beatus Augustinus exponens ad populum (Aug. in Joan., tract. 95), sic inde palam locutus est: *Id est judicio ignis æterni irrevocabiliter destinatus est.* Item de reprobis ipsa Veritas: *Qui autem non credit, jam*

D *judicatus est* (Joan. III, 18), id est (ut prædictus auctor exposuit) [tract. XI] jam damnatus est. « Nondum, inquit, apparuit, judicium, sed jam factum est judicium. » Item exponens illud Joannis Baptistæ: *Testimonium ejus nemo accepit* (Joan. III, 32), ita dicit [tract. XIV]: « Nemo, est quidam populus præparatus ad iram Dei, damnandus cum diabolo. » Item de Judæis: « Isti indignantes mortui et morti sempiternæ prædestinati. » Item [tract. XLVIII]: « Quare dixit Dominus Judæis: *Vos non creditis, quia non estis ex ovis meis* (Joan. X, 26), nisi quia videbat eos ad sempiternum interitum prædestinatos, non ad vitam æternam sui sanguinis pretio comparatos. » Item exponens (*Ibid.*) illa verba Domini: *Ores meæ meam vocem audiunt, et cognosco eas et*